

(i) Printed Pages : 4 Roll No.

(ii) Questions : 5 Sub. Code :

1	0	3	0	6
---	---	---	---	---

Exam. Code :

5	0	0	1
---	---	---	---

NEP U.G. Common-Value Added Course 1st Semester
(2125)

POLITICAL SCIENCE

Paper—Constitutional Morality as a Value in Contemporary
Society POLVAC1 (In all Mediums)

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 45

Note :—(1) Question No 1 is compulsory. Attempt any
FIVE questions. Each question carries 3 marks.

(2) Attempt ONE question from each Unit. Each question
carries 15 marks.

(3) For private candidates who have not been assessed
earlier for internal assessment, the marks they will
secure will proportionately be increased to the maximum
marks of the paper in lieu of internal assessment.

1. Attempt any five questions :

(i) How does the Indian Constitution facilitate social justice?

(ii) What do you understand by the supremacy of the
Constitution?

(iii) How does the Constitution limit government power?

(iv) What is the significance of the phrase "We the People" in
the Constitution?

(v) What are the key values mentioned in the Preamble of
the Constitution?

(vi) Write Dr B.R. Ambedkar's views on constitutional morality.

- (vii) How does constitutional morality differ from public morality?
 (viii) What is the role of the judiciary in upholding constitutionalism?
 (ix) Give three conditions essential for constitutionalism.
 (x) What features of the Indian Constitution reflect the presence of constitutionalism?

UNIT—I

2. Explain how the Constitution serves as a guiding document for both the government and the people. Why is it important for citizens to read the Constitution?
 3. 'India is a Sovereign, Socialist, Secular, Democratic, Republic'. Explain.

UNIT—II

4. What is Constitutionalism? Discuss the core features of constitutionalism.
 5. Explain the features, scope and significance of the doctrine of Constitutional Morality

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :- (1) प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है। कोई भी पाँच प्रश्न हल करें। प्रत्येक प्रश्न 3 अंक का है।
 (2) प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न हल करें। प्रत्येक प्रश्न 15 अंक का है।
 (3) जिन निजी अभ्यर्थियों का पहले आंतरिक मूल्यांकन नहीं हुआ है, उनके अंक आंतरिक मूल्यांकन के बदले में प्रश्नपत्र के अधिकतम अंकों के अनुपात में बढ़ा दिए जाएँगे।

1. कोई भी पाँच प्रश्न हल करें :
- (i) भारतीय संविधान सामाजिक न्याय को कैसे सुगम बनाता है?
 (ii) संविधान की सर्वोच्चता से आप क्या समझते हैं?
 (iii) संविधान सरकार की शक्ति को कैसे सीमित करता है?
 (iv) संविधान में "हम लोग" वाक्यांश का क्या महत्व है?

- (v) संविधान की प्रस्तावना में उल्लिखित प्रमुख मूल्य क्या हैं?
- (vi) संवैधानिक नैतिकता पर डॉ. बी.आर. अंबेडकर के विचार लिखिए।
- (vii) सार्वजनिक नैतिकता से संवैधानिक नैतिकता किस प्रकार भिन्न है?
- (viii) संविधानवाद को कायम रखने में न्यायपालिका की क्या भूमिका है?
- (ix) संविधानवाद के लिए आवश्यक तीन शर्तें बताइए।
- (x) भारतीय संविधान की कौन-सी विशेषताएँ संविधानवाद की उपस्थिति को दर्शाती हैं?

यूनिट—I

2. व्याख्या कीजिए कि सरकार और जनता दोनों के लिए एक मार्गदर्शक दस्तावेज के रूप में संविधान कैसे कार्य करता है। नागरिकों के लिए संविधान पढ़ना क्यों महत्वपूर्ण है?
3. 'भारत एक संप्रभु, समाजवादी, धर्मनिरपेक्ष, लोकतांत्रिक गणराज्य है'। व्याख्या कीजिए।

यूनिट—II

4. संविधानवाद क्या है? संविधानवाद की मुख्य विशेषताओं पर चर्चा कीजिए।
5. संवैधानिक नैतिकता के सिद्धांत की विशेषताओं, दायरे और महत्व की व्याख्या कीजिए।

(पंजाबी अनुवाद)

नोट :- (1) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

(2) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 15 ਅੰਕ ਹਨ।

(3) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਆਕਲਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅੰਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਬਦਲੇ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਪਰ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

1. ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :

(i) ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਕਿਵੇਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ?

(ii) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚਤਾ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ?

- (iii) ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੀਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
- (iv) ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ “ਅਸੀਂ ਲੋਕ” ਵਾਕੰਸ਼ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ?
- (v) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਲ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ ?
- (vi) ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਬੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖੋ।
- (vii) ਜਨਤਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਤੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ?
- (viii) ਸੰਵਿਧਾਨਵਾਦ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ?
- (ix) ਸੰਵਿਧਾਨਵਾਦ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੱਸੋ।
- (x) ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਵਾਦ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ?

ਯੂਨਿਟ—I

2. ਸਮਝਾਓ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਜੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਕਿਉਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ?
3. ‘ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ, ਲੋਕਤੰਤਰੀ, ਗਣਰਾਜ ਹੈ’। ਸਮਝਾਓ।

ਯੂਨਿਟ—II

4. ਸੰਵਿਧਾਨਵਾਦ ਕੀ ਹੈ ? ਸੰਵਿਧਾਨਵਾਦ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ’ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
5. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।